

Święto Trzeciego Maja w 2020 roku

Ustawa Rządowa z dnia 3 maja

Data wydania:

3 maja 1791 roku

Miejsce publikacji:

Warszawa

Uchwalenie Konstytucji 3 maja – obraz Jana Matejki, 1891

Konstytucja 3 maja - trójpodział władzy

Władzę ustawodawczą posiadał dwuizbowy parlament. W skład parlamentu wchodziła Izba Poselska na którą składało się 204 posłów (szlachta ziemiańska) oraz 24 plenipotentów reprezentujących miasta królewskie. Oraz Izba Senacka (132 członków), w której mogli zasiadać, senatorowi, wojewodzie, kasztelani, ministrowie oraz biskupi. Władzę wykonawczą posiadała rada królewska w skład której wchodził Król jako przewodniczący, pięciu ministrów, prymas Polski (jako przewodniczący Komisji Edukacji Narodowej), oraz bez prawa głosu następca tronu, marszałek sejmu i dwóch sekretarzy. Ministrowie choć byli powołani przez Króla odpowiadali przed sejmem. **Konstytucja 3 maja** wprowadzała pięciu ministrów – ministra policji, ministra pieczęci (spraw wewnętrznych), ministra pieczęci spraw zagranicznych, ministra belli (wojny) i ministra skarbu. Akty prawne wydawane przez króla, wymagały kontrasygnaty ministra. Utrzymano zasadę mówiącą „że król „nic sam przez się nie czyniący, za nic w odpowiedzi narodowi być nie może”.

Święto Narodowe Konstytucji 3 maja

Święto **Konstytucji 3 maja** obchodzono do ostatniego rozbioru. Świątowanie 3 Maja było zakazane we wszystkich zaborach, dopiero po I WŚ kiedy Polska odzyskała niepodległość Święto **Konstytucji 3 maja** zostało wznowione. Podczas II WŚ w czasie okupacji niemieckiej i radzieckiej Święto zostało zdelegalizowane. Dopiero w 1981 roku władza ludowa zezwoliła na obchody 3-majowe. Od 1989 roku Święto **Konstytucji 3 maja** – znów jest świętem narodowym a od 2007 roku obchodzone jest również na Litwie.

Twórcy konstytucji

Stanisław August Poniatowski

- Ostatni król Polski
- Wprowadzony na tron dzięki poparciu Katarzyny II
- Założył Szkołę Rycerską
- Założył pismo **Monitor** propagujące reformy
- Był mecenasem sztuki – na obiadach czwartkowych gościł przedstawicieli świata kultury i wybitne postaci polskiego oświecenia
- Był jednym z autorów Konstytucji 3 maja
- Przystąpił do konfederacji targowickiej

Hugo Kołłątaj

- Czołowy ideolog polskiego oświecenia
- Ksiądz
- Rektor i reformator Akademii Krakowskiej
- Działacz KEN i Towarzystwa do Ksiąg Elementarnych
- Pisarz i publicysta: **Do Stanisława Małachowskiego [...]**
Anonima listów kilka (plan reform Konstytucji)
- Przywódca pro-reformatorskiego stronnictwa Kuźnica
Kołłątajowska

Ignacy Potocki

- Czołowy działacz obozu reform w czasie Sejmu Wielkiego
- Marszałek wielki litewski
- Działacz KEN
- Inicjator Towarzystwa do Ksiąg Elementarnych

Stanisław Staszic

- Polski działacz oświeceniowy
- Ksiądz, pisarz, publicysta: **Uwagi nad życiem Jana Zamoyskiego** (jak uratować zagrożony utratą niepodległości kraj), **Przestrogi dla Polski**
- Działał na rzecz rozwoju przemysłu
- Propagator i zwolennik reform

Stanisław Małachowski

- Polityk, marszałek Sejmu Czteroletniego
- Zwolennik
- W jego mieszkaniu (Pałacu Czapskiego) redagowano na tajnych zebraniach tekst konstytucji

Obalenie Konstytucji 3 Maja i Konfederacja Targowicka

Konstytucja 3 maja przetrwała czternaście miesięcy, prawa jego wprowadzała do zdemoralizowanej przez przywileje Rzeczypospolitej, były nie do zaakceptowania przez warstwę magnacką. To oni obok szlachty zagrodowej stracili najwięcej. Z dniem kiedy tzw gołota, została odsunięta od władzy państwowej, magnateria często na zlecenie agentów pruskich czy rosyjskich nie mogła kupczyć ustawami, czy zgłaszać **liberum veto** ustami przekupionych posłów. W dniu 27 kwietnia 1792 roku w Petersburgu zawiązała się konfederacja później nazwana targowicką. Należeli do niej **Szczęśny Potocki, Ksawery Branicki i Seweryn Rzewuski**. Na ich „prośbę” połączone siły targowiczian 20 tysięcy i armii rosyjskiej w liczbie 97 tysięcy wkroczyły do Polski. Król zdołał wystawić tylko 37 tysięczną armię składającą się z rekrutów. Mimo kilku wygranych bitew , kiedy wojska rosyjskie dotarły pod Warszawę, król zdecydował się na kapitulację i przyłączenie do targowiczian. Armia polska poszła w rozsypkę a sen o wolności umarł na kolejny wiek.

Symbol wolności i dumy narodowej

Choć krótko po uchwaleniu ustawy zasadniczej Rzeczpospolita przestała istnieć na mapie, Konstytucja Majowa była przez lata symbolem wolności, dumy narodowej i patriotyzmu. Dokument ten jest przede wszystkim odzwierciedleniem tradycji niepodległościowych państwa polskiego. Mimo rozbiorów Polski, pamięć o drugiej w dziejach świata konstytucji narodowej, pomagała podtrzymywać polskie dążenia do niepodległości. Rocznice jej uchwalenia były zawsze upamiętniane przez znajdującą się pod zaborami polską ludność.

Polakom nie zawsze było dane celebrowanie tego święta. Władze komunistyczne zakazały organizowania obchodów od 1946 aż do 1990 roku.

Cele Ustawy rządowej

- Zachowanie całości i suwerenności państwa
- Zagwarantowanie przywilejów szlachty, duchowieństwa i mieszczan
- Wprowadzenie nowej formy ustroju państwa

Reformy Ustawy rządowej

- Zmiany w sejmie- wybierany na dwa lata, w każdej chwili mógł być zwołany; zniesiono liberum veto, uchwały miały być podejmowane większością głosów; zakazano konfederacji
- Władza wykonawcza- król i Straż Praw (prymas i ministrowie odpowiedzialni przed sejmem)
- Straż Praw sprawowała władzę poprzez komisje: Policji, Wojska, Skarbu i Edukacji Narodowej- były one jednocześnie sądami w podległych im sprawach
- Zniesiono wolne elekcje- po śmierci Stanisława Augusta dziedziczny tron miał należeć do dynastii saskiej
- Wspomnienie sprawy chłopów- wziętych pod ochronę państwa
- Usprawnienie sądów
- Ustrój: burżuazyjno- szlachecka monarchia parlamentarna

Pamiętaj!

W tym roku jest trudna sytuacja na całym świecie, więc nie wychodź z domu i uczcij 229 rocznicę uchwalenia Konstytucji 3 Maja razem z najbliższymi bez wychodzenia.

Dziękuję za obejrzenie!

Autor:

Zuzanna Langowska